

**Erasmi a Chokier Tractatus iurisdictionis ordinariae in
exemptos, illorumque exemptione ab ordinaria
iurisdictione**

in duos tomos distinct.

I. Scholia in Constitutionem Concilii Lateranensis. II. Conservatorias
Ecclesiasticas quaest. 130. III. Conservatorum Laicorum materiam,
Tribunali viginti duûm virum Leod. adoptatam comprehendens

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agr., 1684**

Quæstio 123. Religiosi exempti, quibus ordinarius in sua diœcesi hac lege
cœnobii extructionem permisit, ut eum in superiorem pleno jure
recognoscant, utrum cœnobio extracto exemptionibus gaudere & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61908)

emp. ord. in 6. latissime Ignatius Lopes in pract. crim. canonica cap. 21. num. 3. & seqq. de
 buff. de pacificis possess. num. 213. Navar. cap. si quando except. 11. de rescript. Abb. & DD.
 cap. cum in nostris de concess. prab. frustra autem expectaretur calus, in cuius jus
 operaretur eventus. si quis ut ff. de hered. inst. tit.

 QUÆSTIO CXXII.

An conservatoriae sint à successoribus eorum, qui eas concesserunt,
 confirmandæ.

S U M M A R I U M.

1. Confirmatio necessaria non est sed utilis.

DUbitasse videtur Baldus Conf. 112. num. 7. vol. 1. conf. 355. num. 6. eod. tit. sed
 verius est privilegia conservatoria confirmatione non indigere. Cyn. Al-
 ber. Cast. & DD. l. privilegia C. de sacros. Eccles. Licet enim confirmatio utilis
 non tamen est necessaria. Cyn. & DD. l. privilegia Apost. ad Alex. conf. 33. Vol. 5. Erasm.
 Fvius dec. 206. Cran. conf. 241. num. 17. Pereg. conf. 4. num. 66. Iacobus Cancernus var.
 resol. cap. 3. de privileg. num. 175.

 QUÆSTIO CXXIII.

Religiosi exempti quibus Ordinarius in sua diocesi hac lege Cœnobii extirpationem
 permittit, ut eum in superiore pleno jure recognoscant, utrum
 Cœnobio extirpato exemptionibus gaudere & conservatoriis
 se tueri possint.

S U M M A R I U M.

1. Inanis est questio qua caret ratione du-
bitandi.	4. Olim omnia subiecebantur Episcopis.
2. Nemini licet sine venia Episcopi loca
sacra edificare.	5. Conditio repugnans exemptionibus vi-
tiatur.
3. Contractus ex conventionem legeva acci-
piunt.	6. Impossibilis conditio que dicitur.
	7. Quod de jure non licet, impossibile cen-
setur.

8. Pæctio

8. Pactio turpis adiecta contractui per quam conventionis aut modi, vitatur & non vitiat contractum.
9. Facultas construendi locum religiosum est concessio pia.
10. Ceditio turpis non vitiat concessionem factam pia causa.
11. Ceditio turpis aut impossibilis non vitiat matrimonium carnale.
12. Inter Episcopum & locum religiosum est matrimonium spirituale.
13. Diversi respectibus aliquid censeri potest diverso jure.
14. Episcopus impedire potest exemptos ne adificent locum religiosum.
15. Privilegium an concedi possit Ecclesiae extrinseca.
16. Parva sunt disponere tempore prohibito, vel dispositionem conferre in tempore prohibito.
17. Facultas data exemptis edificandi cum pacto, quod Episcopum recognoscant, repugnat exemptioni.
18. Exemptiones sunt juris publici.
19. Exemptiones sunt Pontifici.
20. Exemptio extenditur ad futura.
21. Exempti possunt ab omni gravamine tam judiciali quam extrajudiciali appellare ad S. Sedem.
22. Legati cum potestate de latere cognoscunt de appellationibus ad S. Sedem interpositis.
23. Participatio privilegiorum.
24. Anathema in violatores exemptionum.
25. Benedictio in fautores exemptionum.
26. Ordinarius qua cautela exemptos, quos in suam diocesim admittit, sibi subijciat.

Inanis est quaestio inquit Doctores, quae caret ratione dubitandi, l. quaestionem C. de Fidecommis. l. Dominus ff. de Testamentis & supra tom. 1. de Jurisd. ord. in exempt. part. 4. quaest. 71. num. 1.

Dubium porro movet, quod nemini permillum sit loca religiosa & sacra in aliena diocesi sine diocesani Episcopove licentia extruere. cap. nemo Ecclesiam de cons. dist. 1. ubi Archid. Barth. Fumus in aurea armilla verb. Ecclesia num. 4. ad cuius Episcopale officium spectat primum lapidem ponere, de sufficiente dote providere, aurea armilla dicto loco & tex. d. cap. nemo Ecclesiam, idque etiam si sint exempti qui in loco non exempto edificare statuerent id enim eis sine Episcopi in cuius diocesi locus est constitutus, aut Papae si locus sit exemptus nulliusque diocesis permillum non est. tex. cap. auctoritate de privileg. in 6. ubi DD. alioquin si locus contingat, religiosus ille sacerque locus cedit jurisdictioni ac dispositioni Episcopali, cap. de Xenodochis de relig. dom. Archid. d. cap. nemo Ecclesiam num. 1. in fin. de cons. dist. 1. Innoc. cap. inter dilectos de donat. quod ipsum videtur, si Episcopus non alia lege & conditione exemptis edificandi potestatem concedat, quam si eum in superiorem recognoscant, tum quod contractum ex conventionem legem accipiant, l. contractus ff. de Reg. iur. cap. contractus cod.

- 3 *tu. in 6. tum* quod favorabilis sit pactio per quam reversio fit ad pristinam naturam,
- 4 *l. si unus §. pactum ne peteret ubi DD. ff. de pactis*, qua personæ, res & loca omnia dicuntur, jurisdictioni Episcopali subiciebantur, *cap. cum Episcopus de officio. ord. in 6. cap. omnes Basilicæ 6. quest. 7.* Verum non obstantibus iis respondentibus, pactio nem hanc conditionalem exemptis, locisque religiosis & sacris quo minus exemptionibus gaudeant, impedimento esse non posse.
- 5 Primo, quia lex illa conditionalis facultati edificandi adjecta velut repugnans juri privilegii exemptorum, impossibilis censi debet, & haberi quasi isti facultati adjecta non esset, *l. condiciones l. filius qui l. sub impossibili ff. de cond. inst. l. obtinui ff. de cond. & dem. l. impossibilis ubi late Rom. & DD. ff. de verb. oblig. §. impossibilis infra de inutilibus stipul.*
- 6 Impossibilis porro conditio censi debet non modò quæ per rerum naturam impleri non potest, sed & quæ juri aliquo seu communi seu privilegio cui renunciatio pactio præjudicari non possit, quæ priori significatione turpes etiam nominantur, habetique debent dispositioni cui inveniuntur adscriptæ pro non adjectis, *d. l. condiciones d. filius qui glo. d. §. impossibilis infra de hered. inst. in 1. §. l. in 1. §.*
- 7 Quia quod jure communi aut privilegio non licet, nec fieri quidem potest credendum est, *d. l. filius ubi Castr. Viglius d. §. impossibilis num. 5.* veluti hac in exemptionum specie est renunciatio conditionalis, quæ à jure est impermissa *cap. cum tempore ubi DD. de arbitris.* habetique proinde debet ejusmodi conditionalis pactio alicui dispositioni adscripta pro non adjecta, ac quæ se ipsam quidem vitiet, dispositionem autem cui adjecta reperitur non vitiet, sed fortam etiam validam relinquat, *d. l. condiciones d. l. filius d. l. sub impossibili & DD. supra citati.*
- 8 Signanter porro; quod pactio recognoscendi ordinarium adjecta sit non per viam conditionis sed per viam conventionis pacti aut modi, quo casu indubie contractus valet, & modus sine pacto directus contractui vitiat, *Bald. l. dilectam nu. 7. C. de cond. ob causam glo. sing. cum donationis C. de transact. eleg. Jacobus Cancernus var. resol. cap. 7. de pactis n. 276. 277.*
- 9 Secundo, facultas Episcopi data religiosis exemptis construendi locum religiosum & sacrum est pia, atque favore omni prosequenda, *Tiraq. tract. de pia causa in prefatione.* idèdque conditio illi adjecta recognoscendi Episcopum in superiorum, juri exemptionum quæ ab arbitrio exemptorum non dependent detragans, turpis censi debet *d. l. condiciones & d. l. filius & DD. supra citati*, ac talis quæ dispositionem cui adjecta est non vitiet, sed ipsa sola vitietur, *Tiraquellus de pia causa priv. l. 7.*

Tertio

Tertio, sicuti conditio impossibilis aut turpis (cujus speciei est hæc de qua est questio) non vitiat matrimonium carnale, sed ipsamet conditio sola vitatur, cap. fin. ubi DD. de condit. appositis. ita & in hac facultate edificandi locum religiosum sacrumque dicendum est. Tum quod à matrimonio carnali ad spirituale validum procedat argumentum, Praes loco à matrimonio carnali ad spirituale.

Tum quod inter Episcopum & locum religiosum sacrumque necessitudo 12
quædam & matrimonium quasi spirituale per desponsationem spirituales contra-
hatur, Archiduc. d. cap. nemo Ecclesiam vers. sicut in carnali desponsatione dos assigna-
tur, idque non ratione universalis jurisdictionis vel superioritatis, sed respectu
duntaxat facultatis concessæ & certorum quorundam juriumque Episcopis in locis
exemptis partim à jure, partim à Concilio Tridentino reservantur, nec enim mi-
rum est, si res eadem diversis respectibus diverso jure censeatur, l. si quis §. fin. ff. de
furtis DD. l. cum qui ades ff. de usucap. Tirag. de Rev. conu. in fin. num. 142. Rochus de 13
Curie de consuetud. num. 203. & seqq. diversi que respectibus quispiam esse possit ex-
emptus & non exemptus, Navar. rep. cap. novit. not. 6. num. 2. q. de judic. Praes in loco à
tanquam seu respectibus.

Quarto, Episcopus recusando religiosis exemptis facultatem religiosum la- 14
trumque locum extruendi, sistere quidem & impedire potest exemptos ne aedi-
ficient, cap. 1. & seqq. de novi operis nuntiatione d. cap. autoritate de privileg. in 6. at
verò postquam lege & conditione impossibili eis data ut Episcopo subijcerentur æ-
dificarent, conditione ea vitata facta & recta manere debet eorum exemptio,
factum enim legitime retractari non potest, licet casus ille eveniat, à quo inci-
pere non poterat, cap. factum de Reg. jur. in 6. l. in ambiguis §. non est novum ff. de
Reg. jur.

Quinto, sicuti exemptionis privilegium concedi non potest Ecclesie extru- 15
endæ ut valeat, ut ex nunc sed ut ex tunc, Abb. cap. cum audientiam 2. num. 4. de Eccles.
edificandis ubi etiam Io. Andree Barb. l. servos ad custodiam ff. de alimentis & cibariis
legat, ita privilegium Ecclesie construendæ competitorum non potest aliquo pacto
per ordinarium revocari, neque ut ex nunc, contrariorum enim eadem est disciplina,
Praes in locis loco à contrariis. neque ut ex tunc, quia paria sunt disponente tempore 16
prohibito, vel dispositionem referte in tempus prohibitum, quo ordinarius de ex-
emptione disponente prohibetur, l. quod sponsa C. de donat. ante nuptias Ever. conf. 60.
in tempus ff. de hered. in fin. l. & hered. l. filio familias ff. de pact. glo. marg. d. l. & hered.
Sexto, Edificandi facultas per Episcopum concessa exemptis cum pa- 17
cto

Et quod cum in superiorem recognoscant, juri eorum privilegiato repugnant ceteri debet dere impossibili, & quæ in obligationem deduci non potest, cap. *nemo potest de Reg. jur. in 6. l. impossibile ff. eodem Card. Manica de iacuis & ambiguis convent. tom. 2. lib. 1. q. tit. 31. Et seqq. deducaturque obligationem non producit, idque sive impossibilitas procedat à natura, à facto, vel à jure. Dynus d. l. nemo potest, qualis est pactio qua exempti privilegio suo derogant, cum id eis sine alienatione Pontificis non liceat, d. cap. cum tempore. impossibile ceteri debet talis pactio & obligationis non productiva, l. idem Julianus 41. §. constat. ff. de leg. 1. Navar. Rep. cap. accepta oppos. 10. foliat. n. 19. de Res. spol.*

18 Septimo, Exemptiones sunt juris publici, & ad Pontificem cujus interest multos habere sibi immediatè subditos spectant, cap. Pastoralis de re jud. Rebuff. resp. 142. ideoque in commercium pactioemque injussu Pontificis venire non possunt, arg. l. idem Julianus §. constat. ff. de leg. 1. alioquin viciatur pactio exemptioni præjudicialis, facultate edificandi concessa ratâ atque firmâ remanente, l. si quis tra stipulatus §. Chrysogonus ff. de verb. oblig. Gaill. lib. 2. obs. 4. num. 8. l. 1. §. sed si mihi ff. de verb. oblig. cap. nulle l. de Reg. jur. in 6.

19 Octava, jurisdictio in exemptos ad Pontificem spectat vel alium ab ipso delegatum, Rebuff. d. Resp. 142. proinde ut ejusmodi jurisdictio alterius fiat, nulla obligatio potest efficere, d. l. idem Julianus §. constat. ver. si vero Salustianos hortos qui sunt angusti, ita enim à testamentis de quibus idem Julianus jam laudatus ad contractus & humanas inter vivos dispositiones ratiocinari permissum est, Preses loco à testamentis ad contractus & contra.

20 Nono, Exemptio competens huic ordini, de quo est quaestio, extenditur non modò ad res tunc cum exemptio eis per Pontifices concedebatur spectantes, sed etiam ad futuras & acquirendas, adeò ut rationibus antescritis religiosi illi rebus acquirendis nec sibi nec eorum successoribus præjudicare poterint, d. cap. cum tempore ubi D. D. de arboris. Liceatque proinde eidem ordini & illius membris non modò ad aylum suæ conservatoriae juxta amplissimas privilegii istius Ordinis facultates recurrere.

21 Sed etiam ab omni gravamine tam judiciali quàm extrajudiciali ad sanctam Sedem, hoc est ad Papam vel ad illius legatum à latere vel cum potestate legati à latere appellare, v. scholia ad Const. Lateranens. scholio 17. W. ames. conf. 42. num. 1. de off. de leg. par. 1. Paris. conf. 17. num. 3. Et seqq. vol. 4. Navar. cap. cum contingat rem. 5. n. 2. de rescript. Decius conf. 149.

22 Legati enim cum potestate legati de latere possunt de causis appellationum ad Papam interpositarum (qui propriè sub Sedis Apostolicae nominatione intelliguntur, d. schol. 17.) cognoscere, Navar. de rem. 5. num. 2. Postius conf. 28. num. 6. Franc. Marquis dec. 155. par. 1.

Signatur

Signanter porro, quod Cœnobium illud noviter constructum gaudere possit omnibus his privilegiis, immunitatibus, exemptionibus quibus non modò totus ille Ordo, sed etiam particularis aliqua ejusdem Ordinis domus, Ecclesia aut membrum gaudet & fruatur, ut sunt Inno. Papæ verba, fol. privileg. 6. tenoris sequentis.

Quodque omnibus & singulis alamanæ bassæ dicti Ordinis domibus & omnibus & singulis privilegiis, indulgentiis, libertatibus, exemptionibus, favoribus, indulgentiis nec non etiam literis Apostolicis eidem Ordini & aliis aliarum partium & ejusdem Ordinis domibus in genere concessis & pro tempore concedendis ipsi utantur, potiuntur & gaudent, ut potiri & gaudere liberè & licitè possint & valeant in omnibus & per omnia, ac si pro eisdem domibus alamanæ bassæ & ejusdem Ordinis specificè & expressè concessa fuissent.

Et quidem cum interminatione anathematis Alex. Papæ in hæc verba, fol. 14. 24 si quæ in futurum Ecclesiastica seu sæcularis persona hanc nostræ constitutionis paginam temerariè contravenire tentaverit, si non congrua satisfactione se emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri Jesu Christi fiat alienus, atque in extremo examine districtè ultionis subiaciat.

Conctis autem ejusdem Ordinis Dominici sepulchri sua jura & indulta servantibus sit benedictio & pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum boni operis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Nulli ergo liceat hanc paginam nostræ voluntatis, confirmationis & constitutionis infringere, aut ei ausu temerario contravenire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, iram & indignationem omnipotentis Dei & BB. Petri & Pauli Apostolorum ejus noverit se incursum.

Satius itaque est si admissio in diæcesim per ordinarium tali pacto vestita in pri- mis per Pontificem, qui de exemptione potest disponere, corroboretur. Et quidem cum hac talis mica quæstioni huic coronidem impono.

QUÆSTIO CXXIV.

Ordinum mendicantium qui sint conservatores.

SUMMARIUM.

1. Qui sint conservatores mendicantium.

2. Ordines